

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 25 oktober 2022

Onderwerp: Nota Zeehavens Noord-Holland

Kenmerk: 1915415/1915422

Bijlagen:

Brief GS aan PS

Nota Zeehavens Noord-Holland

1. Inleiding

In de Nota Zeehavens Noord-Holland wordt de gewenste ontwikkelrichting voor de havens in het Noordzeekanaalgebied en de haven van Den Helder beschreven. Het dient als vertrekpunt voor de provinciale inzet in NOVEX-NZKG en de Ontwikkeling Maritiem Cluster Den Helder de komende jaren.

Noord-Holland heeft een relatief hoog welvaarts- en welzijnsniveau. Om dit in de toekomst vast te houden, richt de provincie zich op een goede balans tussen economische groei en leefbaarheid, zoals verwoord in de Omgevingsvisie NH2050. Met het Noordzeekanaalgebied en Den Helder heeft de provincie meerdere havens van (inter)nationale betekenis binnen haar grenzen, die een grote rol spelen in de realisatie hiervan. De zeehavens van Noord-Holland:

- Zijn gebieden met stuwende werkgelegenheid, met technische banen van mbo tot universitair en een jaarlijks miljarden aan toegevoegde waarde voor de regionale en nationale economie;
- Zijn essentieel voor het realiseren van de energietransitie in Nederland;
- Zijn belangrijke nautische en logistieke knooppunten binnen Nederland;

- Bieden ruimte aan specifieke functies zoals industrie (Noordzeekanaalgebied) en de Koninklijke Marine (Den Helder);
- Zijn in beeld als hoogwaardige woonwerkmilieus (delen van het Noordzeekanaalgebied).

De keerzijde van de grote economische dynamiek in de havens is de hoge uitstoot van schadelijke stoffen (oa. CO₂, stikstof en fijnstof), geurhinder en geluidsoverlast. Deze negatieve effecten dienen fors verminderd te worden om de klimaatdoelen te behalen, bij te dragen aan een gezonde leefomgeving en het vergroten van de biodiversiteit.

Om de in de Omgevingsvisie NH2050 geambieerde balans tussen economische groei en leefbaarheid te bewerkstelligen, zullen de zeehavens de komende decennia een aanzienlijke transformatie moeten doormaken. Het gaat om grote opgaven op het vlak van onder meer water, energie en woningbouw. Dit terwijl de fysieke ruimte en de milieuruimte in de havengebieden steeds schaarser worden.

De grote urgente opgaven krijgen landelijk vorm via nationale programma's van de verschillende ministeries in het fysieke domein. De provincies zijn gevraagd de opgaven ruimtelijk te vertalen, in te passen en te combineren met decentrale opgaven. Naast de ruimtelijke regie per provincie wordt bovendien ingezet op een gebiedsgerichte regie via de NOVEX¹ gebieden. Het Noordzeekanaalgebied is aangewezen als één van deze gebieden (NOVEX-NZKG).

Samen met het Rijk, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Port of Den Helder en de gemeente Den Helder wordt bovendien gewerkt aan het Maritiem Cluster Den Helder/Kop van Noord-Holland. Hierin wordt de ontwikkelrichting voor de haven, Den Helder zelf en de nabije omgeving beschreven. De komende jaren wordt de visie nader uitgewerkt in het juridisch-planologisch instrumentarium van de diverse deelnemende overheden, waaronder de Koggemeenten, een omgevingsprogramma en uitvoeringsafspraken.

De ontwikkeling van de Noord-Hollandse havens, zowel die in het Noordzeekanaalgebied als die in Den Helder, dient mede in bovenstaand licht te worden gezien. In de Nota Zeehavens Noord-Holland wordt weergegeven hoe de provincie tegen deze materie aankijkt. In een aantal gevallen zal dat nu reeds gepaard gaan met inhoudelijke keuzes. Maar voor een deel zullen de keuzes juist in gezamenlijkheid gemaakt moeten worden. Geheel in lijn met de Omgevingsvisie NH2050 zal de provincie daarom vanuit het adagium 'lokaal wat kan, regionaal wat moet' het voortouw nemen in de samenwerking in de havengebieden. Om vanuit een regio-overstijgende blik te acteren, redenerend vanuit de Omgevingsvisie NH2050 geformuleerde ambities én de vraag vanuit het Rijk om regie te nemen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

De provincie Noord-Holland zet in op economisch toekomstbestendige havens, het maximaal realiseren van de energietransitie en de transformatie van een aantal havengebieden naar hoogwaardige woon- werklocaties.

¹ Nationale Omgevingsvisie Extra

De energietransitie als sleutel

Voor alle Noord-Hollandse zeehavens geldt dat de energietransitie een sleutelrol vertolkt. In de eerste plaats omdat zonder zeehavens de energietransitie in Nederland niet zal slagen. Ten tweede omdat het voor de economische concurrentiepositie van de havens noodzakelijk is de transitie van fossiele bronnen naar duurzame bronnen te maken. En ten derde omdat de energietransitie cruciaal is om de uitstoot van schadelijke stoffen terug te dringen, hetgeen één van de benodigde elementen is om de klimaatdoelen te behalen, de kwetsbare natuur te beschermen en de kwaliteit van de leefomgeving te vergroten.

Binnen de energietransitie is een hoofdrol weggelegd voor waterstof en elektriciteit. Daarom zet de provincie onder meer in op het aantakken van zowel het Noordzeekanaalgebied als de Kop van Noord-Holland op de nationale waterstof backbone. Binnen de haven van Amsterdam wordt ingezet op de import en productie van synthetische brandstoffen, waarbij waterstof ook een belangrijke rol speelt. Bovendien wordt de realisatie van windparken op zee door de provincie ondersteund. Onder meer door samen met de betrokken partijen in Den Helder en de IJmond te werken aan voldoende kaderuimte en kavels voor deze ontwikkeling en door in het Noordzeekanaalgebied en de Kop van Noord-Holland ruimte te scheppen voor de aanlanding van elektriciteit (en later waterstof) van de windparken op zee. Samen met de verzwaring van het stroomnet en maatregelen zoals warmtenetten, stoomnetten en CO₂-distributienetwerken, biedt dit de mogelijkheid voor de scheepvaart, aanwezige industrie en overige bedrijvigheid om de bedrijfsprocessen te verduurzamen.

Economisch toekomstbestendige havens

Naast het realiseren van de energietransitie is het voor economisch toekomstbestendige havens van belang dat er voldoende ruimte is voor havengebonden bedrijvigheid en dat de nautische en logistieke functie geborgd is. Bovendien is het uitgangspunt dat de bedrijvigheid in de havengebieden circulair plaatsvindt. In de havengebieden is de ruimte echter schaars. Om te voorkomen dat de beschikbare ruimte volstroomt met functies die ook elders gehuisvest kunnen worden, houdt de provincie Noord-Holland in het Noordzeekanaalgebied vast aan de in Omgevingsverordening aangemerkte Industrieruimten van Provinciaal Belang. Daarmee worden deze gebieden in beginsel bestemd voor havengebonden bedrijvigheid, zware industrie, de energietransitie en circulaire economie.

Om het Noordzeekanaalgebied als nautisch en logistiek knooppunt in stand te houden dienen de aansluitingen op de (inter)nationale netwerken op orde te zijn. Omdat het wegennet in de Metropoolregio Amsterdam steeds zwaarder belast wordt, zal een groeiend deel van het goederenvervoer moeten plaatsvinden via het spoor, het water en buisleidingen. De technische staat van het Noordzeekanaal en het Amsterdam-Rijnkanaal is echter een aandachtspunt. Dit is een risico voor de waterveiligheid, de waterkwaliteit en de continuïteit van de binnenvaart. De provincie pleit voor het starten van een integraal MIRT-traject waarin de toekomstbestendigheid van dit watersysteem centraal staat. Tevens pleit de provincie er voor om in de afweging binnen NOVEX-NZKG voldoende ruimte te scheppen voor piekwaterberging. In aanvulling daarop wordt ingezet op een zo goed mogelijke aansluiting van het Noordzeekanaalgebied per spoor op het Trans-European Transport Network.

Voldoende woningen in de Metropoolregio Amsterdam

Om de grote krapte op de woningmarkt in de Metropoolregio Amsterdam tegen te gaan, hebben het Rijk en de regio in het Verstedelijkingsconcept 2050 van de Metropoolregio Amsterdam afgesproken op welke locaties woningen gebouwd kunnen worden. Daarbij zijn onder meer drie locaties in het Noordzeekanaalgebied benoemd om te transformeren naar hoogwaardige woon-werkmilieus. De provincie Noord-Holland onderschrijft deze koers maar pleit er wel voor dat op de beoogde transformatielocaties in Amsterdam (Havenstad), Zaanstad (Hembrugterrein en Achtersluispolder) en Beverwijk (Spoorzone) per deelgebied zorgvuldig wordt afgewogen welke gebieden op welk moment getransformeerd kunnen worden. Daarbij dient zowel de gezonde leefomgeving als het in stand houden van een toekomstbestendige haven economie gegarandeerd te zijn. In praktijk zal dit betekenen dat alle transformatielocaties die in het Verstedelijkingsconcept 2050 van de Metropoolregio Amsterdam benoemd staan vroeg of laat aan de orde komen. Maar ook dat er binnen deze locaties deelgebieden zijn die pas na 2050 of helemaal niet getransformeerd zullen worden.

In de nota zelf staat per deelgebied nader omschreven op welke wijze dit in specifieke havengebieden gestalte krijgt. Het dient als vertrekpunt voor de provinciale inzet in NOVEX-NZKG en de Ontwikkeling Maritiem Cluster Den Helder de komende jaren. Evaluatie wordt gedaan binnen deze trajecten zelf en kan op termijn leiden tot het bijstellen van het provinciale standpunt.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Financiering van de in deze nota opgenomen maatregelen vindt plaats binnen bestaande budgetten. In Den Helder en in de IJmond wordt ingezet op het vergroten van de zeekade-ruimte en het aantal havengebonden kavels, onder meer ten behoeve van de ontwikkeling en het beheer en onderhoud van windparken op zee. Het bedrag dat hiervoor gereserveerd is in de reserve Havencomplexen is €2,5 miljoen. De verwachting is dat deze subsidies via de lijst subsidies buiten uitvoeringsregeling zullen worden verstrekt. Dit zal in de tweede begrotingswijziging 2023 worden geregeld.

De Nota Zeehavens Noord-Holland wordt beschikbaar gemaakt via de website van de provincie Noord-Holland. Ook wordt een persbericht verspreid.

Gedurende het proces van de totstandkoming van de nota zijn twee externe afstemmingsrondes georganiseerd waarbij partijen konden reageren op conceptteksten en waarin aandachtspunten konden worden meegegeven. Deze dialoog heeft plaatsgevonden met de havenbedrijven (Port of Amsterdam, Port of Den Helder, Zeehaven IJmuiden NV), gemeenten (Amsterdam, Beverwijk, Den Helder, Velsen, Zaanstad), het Rijk (Ministerie van EZK, Rijkswaterstaat) en het bedrijfsleven (ORAM, Tata Steel).

4. Proces en procedure

De nota is technisch toegelicht in de commissie Mobiliteit & Bereikbaarheid op 29 september 2022 (met uitnodiging van de commissie Economie, Financiën en Bestuur, de commissie Natuur, Landbouw en Gezondheid en de commissie Ruimte, Wonen en Klimaat).

De Nota Zeehavens Noord-Holland is vastgesteld door het College van Gedeputeerde Staten op 25 oktober 2022.

De nota dient als vertrekpunt voor de provinciale inzet in NOVEX-NZKG en de Ontwikkeling Maritiem Cluster Den Helder de komende jaren.

De aangekondigde subsidie waarbij in Den Helder en in de IJmond wordt ingezet op het vergroten van de zeekade-ruimte en het aantal havengebonden kavels, wordt nader uitgewerkt en in de eerste helft van 2023 opengesteld.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. A.Th.H. van Dijk, voorzitter

mw. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1915415/1915422

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 25 oktober 2022;x

besluiten:

1. De Nota Zeehavens Noord-Holland vast te stellen

Haarlem,

Provinciale Staten voornoemd,

voorzitter,

statengriffier,